

Een archeologische begeleiding (AB) aan de Ganzenmarkt te Ootmarsum, gemeente Dinkelland (Ov.)

G.M.A. Bergsma

ARC-Rapporten 2006-33

Groningen
14 april 2006
ISSN 1574-6887

Colofon

Een archeologische begeleiding (AB) aan de Ganzenmarkt te
Ootmarsum, gemeente Dinkelland (Ov.)

ARC-Rapporten 2006-33
ARC-Projectcode 2006/031

Opdrachtgever
Vestia Projectontwikkeling Zwolle BV
Bevoegd gezag
Gemeente Dinkelland
Beheer en plaats van documentatie
Archaeological Research & Consultancy

ARCHIS nummer onderzoek
16632

Tekst
G.M.A. Bergsma
Afbeeldingen
G.M.A. Bergsma
Tekstredactie
A. Ufkes
Eindredactie
J. Schoneveld

Status
definitieve versie

Autorisatie — M. Defilet

Uitgegeven door
ARC bv
Postbus 41018
9701 CA Groningen

ISSN 1574-6887

Groningen, 14 april 2006

Een recente lijst van de ARC-Rapporten is te vinden op www.arcbv.nl

Afbeelding 1 De ligging van het onderzoeksgebied.

1 Inleiding

1.1 Aanleiding van het onderzoek

Vestia Projectontwikkeling Zwolle BV is van plan om op het perceel Ganzenmarkt 1–3 een woning te bouwen. Voorafgaande aan de sloop van de bestaande bebouwing op het genoemde perceel is door Archaeological Research & Consultancy (ARC bv) in augustus 2005 een archeologisch inventariserend veldonderzoek (IVO) door middel van een bureau-onderzoek en grondboringen uitgevoerd (Wullink 2005). Op basis van de resultaten van dit IVO werd voor het plangebied geadviseerd de sloopwerkzaamheden onder archeologische begeleiding te laten plaatsvinden. Dit advies is door Vestia Projectontwikkeling Zwolle BV overgenomen en heeft geleid tot een archeologische begeleiding bij de sloop van de funderingen van de bestaande bebouwing.

De archeologische begeleiding vond plaats op 10 en 11 april 2006 en is uitgevoerd door mw. drs. G.M.A. Bergsma en B. Huizenga.

1.2 Ligging van het onderzoeksgebied

Het onderzoeksgebied ligt in het historische centrum van de plaats Ootmarsum (afb. 1). Het perceel Ganzenmarkt 1–3 ligt direct ten zuiden van de Rooms-Katholieke kerk die het stadscentrum markeert. De locatie van het onderzoeksgebied bevindt zich aan de rand van het oude stadscentrum wat te zien is op de kaart van Ootmarsum die rond 1560 door Jacob van Deventer is vervaardigd (afb. 2).

Afbeelding 2 Kaart van Ootmarsum rond 1560. De onderzoekslocatie ligt binnen het omcirkelde gebied.

1.3 Objectgegevens

Provincie	Overijssel
Gemeente	Dinkelland
Plaats	Ootmarsum
Toponiem	Ganzenmarkt 1–3
Kaartblad	28F
Coördinaten	257.775/492.046; 257.763/492.086
Periode	Middeleeuwen, Nieuwe Tijd
Type object	Stadskern
Type bodem	Zandgrond
Geomorfologie	Formatie van Boxtel

1.4 Doel van het onderzoek

Doel van de begeleiding is om de archeologische informatiewaarde van het onderzoeksterrein veilig te stellen. Voorafgaand aan deze begeleiding is een Programma van Eisen (PvE) opgesteld door drs. M. Defilet van ARC bv. In het PvE zijn de volgende onderzoeksvragen verwoord:

- 1 *Zijn er archeologische resten aanwezig?*
- 2 *Zo ja, hoe laten deze zich duiden (geologische context, aard, datering) en waarden?*
- 3 *Zijn er archeologische resten die behoudenswaard zijn?*
- 4 *Wat was het terreingebruik voor de bebouwing?*
- 5 *Wanneer raakte de onderzoekslocatie bebouwd en met wat?*
- 6 *Zijn er met het oog op de bebouwing terreinverbeterende maatregelen genomen?*

Afbeelding 3 Onderzoekslocatie gezien vanuit het noorden. Foto: G.M.A. Bergsma.

- 7 *Is er in de bebouwing globaal een periodisering en fasering aan te brengen?*
8 *Wat kan er gezegd worden over de functie van de onderzoekslocatie in de oude stadskern?*

1.5 Werkwijze

De werkwijze bij de archeologische begeleiding bestond uit het volgen van de sloopwerkzaamheden waarbij de bodem mogelijk verstoord ging worden. De rol van de archeoloog hierin was, bij een geringe hoeveelheid sporen en/of vondstmateriaal, dit schetsmatig te documenteren. Onder regie van de archeoloog werd er tot de maximale verstoringsdiepte verdiept, waarbij het te onderzoeken vlakniveau samenviel met de maximale ontgravingsdiepte van de sloopwerkzaamheden op dat moment. Aangezien profielen aanwijzingen kunnen geven over de bodemopbouw ter plaatse zijn er enkele profielen, verspreid over het terrein, door middel van foto's gedocumenteerd.

2 Resultaten

De meeste te slopen funderingen bevonden zich niet dieper dan maximaal 75 cm beneden maaiveld. Een uitzondering hierop was een kelder waarvan de fundering 2 m beneden maaiveld lag. De grond werd door de machine echter zodanig verplaatst dat het onmogelijk was om een leesbaar vlak aan te leggen (afb. 4). Hierbij werd het al snel duidelijk dat de bodem op deze diepte ook verstoord was en de kans op archeologische sporen dus zeer klein. Deze conclusie is eerder al getrokken naar aanleiding van het booronderzoek (Wullink 2005). De bestudering van de

Afbeelding 4 Machinale sloop van bestaande funderingen. Foto: G.M.A. Bergsma.

profielen bevestigden deze conclusies. De profielen die bestudeerd zijn, tonen elk een verschillend beeld, maar bij elk profiel is duidelijk zichtbaar dat de grond geroerde ophogingslagen bevat (afb. 6). De oostkant van het terrein bevatte behalve veel veldkeien ook betonnen funderingen. De aangetroffen veldkeien kunnen een relatie hebben met oudere funderingen, maar gezien de natuurlijke ontstaansgeschiedenis van Ootmarsum, is het niet ondenkbaar dat de veldkeien geen relevante functie hebben gehad en op natuurlijke wijze op deze locatie terecht zijn gekomen (afb. 5).

Tegelijkertijd met de sloopwerkzaamheden werden aan de westkant van het terrein door Kruse Milieu BV, in de persoon van dhr. P. Haverkort, grondboringen ten behoeve van milieu-onderzoek gezet (afb. 7). Aangezien ten tijde van de grondboringen die ten behoeve van archeologisch onderzoek werden gezet, de bebouwing nog niet gesloopt was, boden de boringen een goede gelegenheid om de bodem op het terrein te bestuderen. De resultaten van deze boringen gaven geen aanvullende resultaten wat de archeologie betreft. Alleen in de boringen die op de locatie van de stadsgracht zijn gezet is op ongeveer 2 m beneden maaiveld aanwijzingen voor de restant van de stadsgracht, in de vorm van plantenresten, aangetroffen. In alle boringen zijn geen archeologische vondsten gedaan.

Vondsten

Tijdens de werkzaamheden zijn relatief weinig vondsten gedaan. Het betreft enkele fragmenten aardewerk, porcelein en botmateriaal. De datering van het materiaal is Nieuwe Tijd, maar het is mogelijk dat er een kleine laatmiddeleeuws component aanwezig is.

Afbeelding 5 De aangetroffen betonnen funderingen en veldkeien. Foto: G.M.A. Bergsma.

Afbeelding 6 Fragment van het oostprofiel met daarin de geroerde lagen. Foto: G.M.A. Bergsma.

Afbeelding 7 Dhr. P. Haverkort zet boringen ten behoeve van milieu-onderzoek. Foto: G.M.A. Bergsma.

3 Conclusie

Aan de hand van de resultaten van het onderzoek kunnen de onderzoeksvragen die in het PvE zijn geformuleerd als volgt worden beantwoord:

- 1 *Zijn er archeologische resten aanwezig?*
Op het gedeelte van het terrein waar archeologische begeleiding heeft plaatsgevonden zijn geen archeologische resten aangetroffen.
- 2 *Zo ja, hoe laten deze zich duiden (geologische context, aard, datering) en waarden?*
Aangezien er geen archeologische resten zijn aangetroffen kan deze vraag niet worden beantwoord.
- 3 *Zijn er archeologische resten die behoudenswaard zijn?*
Op het terrein zijn in deze fase van de werkzaamheden geen archeologische resten gevonden die behoudenswaard zijn.
- 4 *Wat was het terreingebruik voor de bebouwing?*
Uit het bureau-onderzoek (Wullink 2005) is geconcludeerd dat op het onderzoeksterrein in het verleden bebouwing is geweest en dat een deel van het terrein restanten van een oude stadsgracht bevat.
- 5 *Wanneer raakte de onderzoekslocatie bebouwd en met wat?*
De resultaten van de archeologische begeleiding geven geen uitsluitsel over het tijdstip van vroegere bebouwing.
- 6 *Zijn er met het oog op de bebouwing terreinverbeterende maatregelen genomen?*
Het onderzoeksterrein is ten behoeve van de bouw van de feestzaal in 1959

opgehoogd met scherp geel zand.

7 *Is er in de bebouwing globaal een periodisering en fasering aan te brengen?*

Deze vraag kan met de huidige onderzoeksresultaten niet beantwoord worden.

8 *Wat kan er gezegd worden over de functie van de onderzoekslocatie in de oude stadskern?*

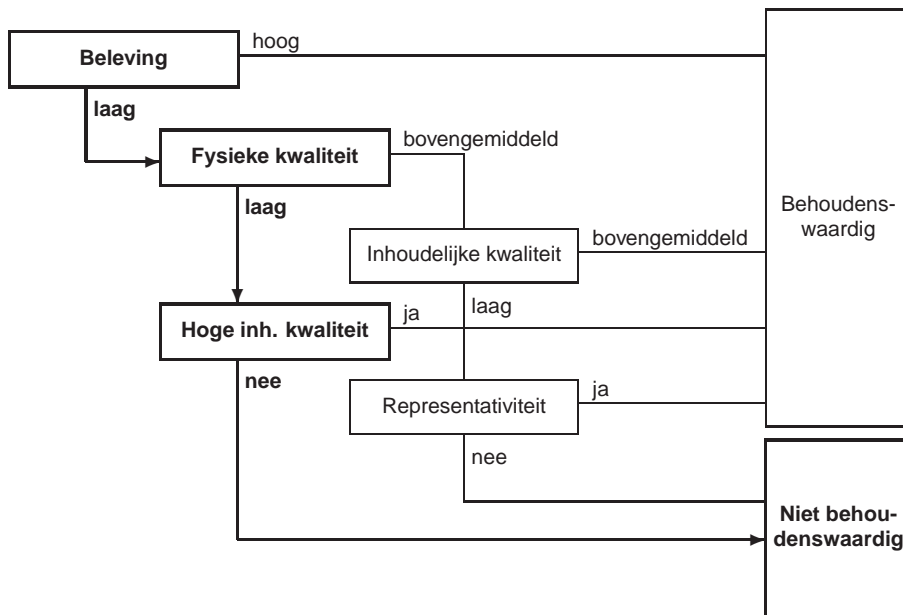
Indien er wel archeologische resten waren aangetroffen zou de functie van de onderzoekslocatie uitsluitend kunnen geven over de post-middeleeuwse ontwikkeling van de stad Ootmarsum. Aangezien er bij dit onderzoek geen archeologische resten zijn aangetroffen kan er op dit moment geen uitsluitend gegeven worden over de functie van de de onderzoekslocatie in de oude stadskern.

4 Waardering volgens KNA 2.2

Hieronder vindt u de waardering van de resultaten volgens de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie, versie 2.2. De waardering bestaat uit een scoretabel met uitleg en een beslissingsdiagram. In de scoretabel worden de resultaten van het onderzoek van een gewicht voorzien (mogelijke scores: 1 t/m 3). Een laag getal representeert een lage waarde en een hoog getal een hoge waarde. In het beslissingsdiagram wordt op basis van de scores in de tabel bepaald of het object behoudenswaardig is. De behoudenswaardigheid van de vindplaats is het leidende criterium voor het bepalen van de noodzaak voor vervolgonderzoek. Een korte uitwerking van de criteria waarmee in de scoretabel rekening wordt gehouden vindt u in bijlage 1. Voor een volledige beschrijving van de normen en regels volgens welke deze waardering tot stand is gekomen, staat de website van SIKB tot uw beschikking (www.sikb.nl). U vindt de documentatie voor deze waardering onder 'Archeologie, KNA 2.2, H3 Inventariserend veldonderzoek, Waarderen (VS07)'.

<i>Beleving</i>		opmerkingen
schoonheid	–	
herinneringswaarde	–	De onderzoekslocatie bevindt zich op de grens van de oude stadskern richting de stadsgracht.
<i>Fysieke kwaliteit</i>		opmerkingen
gaafheid	1	De bodem van de locatie is grotendeels verstoord. Er kan echter nog een intact restant van de stadsgracht aanwezig zijn.
conservering	1	De aangetroffen vondsten zijn goed geconserveerd.
<i>Inhoudelijke kwaliteit</i>		opmerkingen

zeldzaamheid	1	Gezien de ouderdom van de stad Ootmarsum zijn er historische bronnen die enige informatie over de onderzoekslocatie bieden. De archeologische begeleiding heeft echter geen nieuwe informatie opgeleverd.
informatiewaarde	1	
ensemblewaarde	1	
representativiteit	–	

5 Aanbeveling

Gezien de werkzaamheden in deze fase van de nieuwbouw is verder archeologisch onderzoek niet nodig. Mocht echter tijdens volgende fasen van de nieuwbouw de grond dieper dan één meter beneden maaiveld geroerd worden is het raadzaam om op de locatie van de stadsgracht een archeologische begeleiding te laten plaatsvinden om antwoord te geven op de vragen die naar aanleiding van deze archeologische begeleiding niet mogelijk waren om te beantwoorden. Indien bij de overige werkzaamheden onverhoopt alsnog archeologische resten worden aangetroffen, dient hiervan direct melding te worden gemaakt aan het bevoegd gezag, de Gemeente Dinkelland of aan de provinciaal archeoloog van Overijssel.¹

Literatuur

Wullink, A.J., 2005. *Een archeologisch inventariserend veldonderzoek (IVO) door middel van bureau- en booronderzoek, aan de Ganzenmarkt 3 te Ootmarsum, gemeente Dinkelland (Ov.)*. Geldermalsen (ARC-Rapporten 2005-94).

¹Mw. S. Wentink, Postbus 531, 8000 AM Zwolle, tel. 038-4213257.

Bijlage 1 Waarderingscriteria conform KNA 2.2

<i>Beleving</i>		opmerkingen
schoonheid	–	zichtbaarheid vanaf het maaiveld als landschapselement; vorm en structuur; relatie met omgeving
herinneringswaarde	–	verbondenheid met feitelijk historische gebeurtenis; associatie met toegeschreven kwaliteit of betekenis
<i>Fysieke kwaliteit</i>		opmerkingen
gaaftheid	1/2/3	aanwezigheid sporen; gaaftheid sporen; ruimtelijke gaaftheid; stratigrafie intact; mobilia in situ; ruimtelijke relatie tussen mobilia onderling; ruimtelijke relatie tussen mobilia en sporen; aanwezigheid antropogeen biochemisch residu; stabiliteit van de natuurlijke omgeving
conservering	1/2/3	conservering artefacten (metaal/overig) conservering organisch materiaal
<i>Inhoudelijke kwaliteit</i>		opmerkingen
zeldzaamheid	1/2/3	het aantal vergelijkbare monumenten (monumenttypen) van goede kwaliteit uit dezelfde periode binnen dezelfde archeoregio waarvan de aanwezigheid is vastgesteld;
informatiewaarde	1/2/3	idem, op basis van een recente en specifieke verwachtingskaart opgraving/onderzoek van vergelijkbare monumenten binnen dezelfde archeoregio (minder/meer dan 5 jaar geleden; volledig/partieel); recent en systematisch onderzoek in de betreffende archeoregio; recent en systematisch onderzoek van de betreffende archeologische periode; passen binnen vastgesteld onderzoeksprogramma van universitair instituut, ROB of anderen
ensemblewaarde	1/2/3	synchrone context (voorkomen van monumenten uit dezelfde periode binnen de micro-regio; diachronen context (voorkomen van monumenten uit openvolgende perioden binnen de micro-regio; landschappelijke context (fysisch- en historischegeografische gaaftheid van het contemporaine landschap; aanwezigheid van contemporaine organische sedimenten in de directe omgeving
representativiteit	–	kenmerken voor een bepaald gebied en/of periode; het aantal vergelijkbare monumenten van goede fysieke kwaliteit uit dezelfde periode binnen dezelfde archeoregio waarvan de aanwezigheid is vastgesteld en waarvan behoud is gegarandeerd; idem, op basis van een recente en specifieke verwachtingskaart